

инвестиций, приток инвестиционных ресурсов в разные периоды развития национальной экономики Украины, а также факторы, которые влияют на привлечение иностранных инвестиций.

Zayarna N.M., Chukovska M.M. Consisting and problems of the foreign investing is of Ukraine

Investment supply is one of the most complex problems in Ukraine. Under the condition of financial resources deficit it can't be solved without foreign investments involvement. The economic investment essence, investment resources supply in different periods of national economy development as well as factors influencing the foreign investment supply are under consideration of this article.

УДК 504:364.122.5

*Ст. викл. С.В. Зубик, канд. техн. наук;
асист. С.В. Янишин – Львівський НАУ*

МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ЦІННОСТІ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ В УРБАНІЗОВАНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Проаналізовано принципи оцінювання потенціалу основних функцій зелених насаджень. Для оцінювання реалізації основних функцій зелених насаджень запропоновано використовувати поняття фактичного та ефективного потенціалу; сформовано вираз для оцінювання цінності насаджень на основі виконуваних ними екологічних, соціальних, економічних та інших функцій з урахуванням екологічної ситуації, природних та економічних умов населеного пункту.

Ключові слова: зелені насадження, потенціал функцій зелених насаджень, оцінювання економічної цінності.

Важливим чинником забезпечення екологічної рівноваги, благоустрою, забезпечення потреб рекреації є достатній рівень озеленення населених пунктів. Особливо важливу роль зелені насадження відіграють у функціонуванні урбанізованого середовища. Збіжність зон урбанізації з територіями інтенсивного промислового освоєння зумовлює низьку здатність середовища до самоочищення – як наслідок, значні території України, особливо великі міста, належать до "екологічно несприятливих" (Устінова І.І. [1]). Дефіцит земельних ресурсів в умовах великих міст часто зумовлює їхнє нераціональне використання, звичайно не на користь природних територій. Тому одним із завдань, спрямованих забезпечення сталого розвитку держави, є оцінювання природно-ресурсного потенціалу зелених насаджень та визначення їхньої економічної цінності.

Природно-ресурсний потенціал розглядають як здатність природних систем без порушень у власному функціонуванні та самовідновленні виробляти певну продукцію або виконувати роботу, що використовується в народногосподарській діяльності чи житті людини. Показником оцінювання природного потенціалу є продуктивність чи запас ресурсу, для якого здійснюють оцінку. Так, наприклад, рекреаційний потенціал визначає здатність природного середовища сприяти відпочинку і відновленню сили людини. Його можна оцінити за кількістю осіб, що можуть скористатися певними видами рекреаційних ресурсів для лікування чи відпочинку (запаси лікувальних мінеральних вод, площа кліматолікувальних місцевостей тощо) за одиницю часу.

Основне завдання системи озеленення міста – підвищити комфортність середовища існування людини, покращити функціонування та розвиток міста завдяки виконанню зеленими насадженнями різноманітних екологічних, соціальних, історико-культурних, економічних та містобудівельних функцій [2, 3]. Ефективність реалізації кожної з функцій оцінюється відповідним потенціалом, що залежить від площі, складу насаджень, їхнього санітарного стану, ін. Введемо поняття *фактичного* потенціалу P_{fi} , який можна оцінити за фактичною здатністю існуючих на території населеного пункту зелених насаджень виконувати екологічні, соціальні, історико-культурні, економічні та містобудівельні функції. Потенціал, що забезпечує повну ефективну реалізацію усіх необхідних для функціонування населеного пункту функцій назвемо *ефективним* P_{ei} . Відношення фактичного потенціалу до ефективного є показником реалізації відповідної функції. Так, відношення фактичного потенціалу екологічних функцій до ефективного може бути одним із показників екологічної рівноваги навколишнього середовища міста.

Важливим завданням є також економічна оцінка природних ресурсів, відсутність якої спричиняє зниження ролі зелених насаджень у функціонуванні урбанізованого середовища. Економічну оцінку природних територій найчастіше здійснюють за затратною (витратною) та рентною концепцією [4, 5]. Згідно зі затратною методикою, вищу вартість матимуть ті ресурси, які потребують більших затрат на відновлення їхньої споживчої вартості, аніж ті, які перебувають у кращому стані або зручніші для освоєння. Рентна оцінка визначається через прибуток, який можна отримати від використання природних ресурсів, на освоєння та підтримання якого затрачено суспільну працю. Отже, обидві концепції є недостатніми для економічної оцінки зелених насаджень, оскільки не враховують адекватно екологічних, соціальних та інших функцій, які вони виконують. Натомість, економічна оцінка природних ресурсів необхідна для врахування впливу природних чинників на підвищення ефективності суспільного виробництва та як мотивація охорони і раціонального використання природного середовища [5].

Реалізація екологічних, соціальних, історико-культурних, економічних та містобудівельних функцій зелених насаджень формує економічний ефект, який віддалений від місця реалізації і виявляється у різних сферах народного господарства чи життя суспільства через збільшення продуктивності праці, ріст туристичних потоків, вартості нерухомості, зниження затрат на оздоровлення тощо [3-6]. Принципи визначення економічного ефекту функціонування системи озеленення, що враховують виконувані нею функції, сформував В.В. Арбузов [7]. Економічний ефект функціонування системи зелених насаджень визначається як сума економічних ефектів, отриманих унаслідок покращення стану довкілля, формування естетичних ландшафтів забудови, створення сприятливого мікроклімату [7]. Схожі принципи оцінювання запропонував Б.А. Семененко для визначення економічної цінності територій природно-заповідного фонду. Але, водночас, пропонована методика Семененко Б.А. не обмежується принципами оцінювання, а дає змогу практичної її реалізації. Тому спробуємо застосувати її для оцінювання економічної цінності основних функцій зелених насаджень в урбанізованому середовищі.

Економічна цінність природних територій, за визначенням Б.А. Семененко, встановлюється на основі економічної цінності, значущості виконуваних ними функцій та типу (цінності) території [6]. Аналітичний вираз такого оцінювання має вигляд

$$EC = S \cdot \sum_i (F_i \cdot EC_{Fi}),$$

де S – площа території; F_i – коефіцієнт значущості виконуваної i – ї функції; EC_{Fi} – економічна цінність виконуваної i – ї функції.

Структура значущості виконуваних функцій залежить від переважання соціальної чи економічної цінності природних територій та їхнього статусу [6]. Усі території ділять на три групи: I група природних територій характеризується переважно соціальною цінністю (природні резервати); до II групи належать території, що характеризуються соціально-економічною цінністю; до III групи належать території з переважно економічною цінністю [6]. Функції зелених насаджень в урбанізованому середовищі дають підстави віднести їх до виділеної Б.А. Семененко III групи територій.

Валютні еквіваленти економічної цінності функцій природних територій та структура значущості цих функцій для територій, віднесених до III групи, наведено у табл. 1.

Табл. 1. Структура значущості та валютні еквіваленти економічної цінності функцій природних територій [6]

Функції	Структура значущості природних територій, віднесених до III групи, %	Економічна цінність, дол./га
Збереження генофонду	1	378,00
Середовищезахисна і середовищестабілізаційна	10	46,60
Рекреаційна	70	23,30
Науково-дослідна	3	51,70
Культурно-просвітницька	16	9,80

Розрахунок економічної цінності основних функцій, що виконують зелені насадження, згідно з даними табл., дає цифру 27,87 дол. /га, що свідчить про необхідність індексації валютних еквівалентів економічної цінності. Аналіз наведених у табл. даних показує також, що з огляду на істотно вищу роль лісових та садово-паркових насаджень у формуванні екологічно-сприятливого середовища необхідно змінити співвідношення значущості рекреаційної та середовищезахисної і середовищестабілізуючої функцій у загальній структурі в бік збільшення ролі останньої.

Цінність природної території, зокрема зелених насаджень, розташованих в урбанізованому середовищі, варто вважати динамічним показником. Вона є вищою за несприятливих природних, екологічних показників територій; для територій, які мають важливе функціональне значення, вищу чисельність населення тощо. Тому, керуючись переліком функцій зелених насаджень у міському середовищі, який запропонував В.П. Кучерявий [3], наве-

дену вище формулу для визначення економічної цінності зелених насаджень доцільно доповнити коригувальними коефіцієнтами:

$$ЕЦ = S \cdot \sum_i (F_i \cdot ЕЦ_{Fi}) \cdot K_{\phi} \cdot K_{нас} \cdot K_{ЕБ} \cdot K_{затм} \cdot K_{кл} \cdot K_T \cdot K_{ком.};$$

де K_{ϕ} – коефіцієнт, що встановлюється залежно від народногосподарського значення населеного пункту; вищі значення доцільно приймати для територій, які мають рекреаційно-оздоровче використання; $K_{нас}$ – коефіцієнт, що встановлюється залежно від чисельності жителів населеного пункту; $K_{ЕБ}$ – коефіцієнт, що встановлюється залежно від рівня екологічної безпеки території; $K_{затм}$ – коефіцієнт, що враховує перевищення допустимого рівня забруднення атмосферного повітря, повинен враховувати вміст в атмосферному повітрі забруднювальних речовин, що негативно впливають на ріст деревних рослин; $K_{кл}$ – коефіцієнт, що враховує вплив несприятливих кліматичних показників; K_T – коефіцієнт, що враховує ріст туристичної привабливості території; $K_{ком.}$ – коефіцієнт, що враховує збільшення вартості нерухомості, розташованої поряд з природною територією.

Як висновок, потрібно зазначити: оцінювання економічного ефекту, отриманого в процесі функціонування зелених насаджень, залишається актуальною проблемою, що потребує ретельнішого вивчення та деталізації як у напрямі оцінювання коригувальних коефіцієнтів, їхнього доповнення чи зміни, так і структури та значущості функцій, які виконують зелені насадження в урбанізованому середовищі.

Література

1. Устїнова І.І. Еколого-містобудівне обґрунтування сталого розвитку урбанізованих територій України / І.І. Устїнова : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. архітектури. – К. : Вид-во КНУБА, 2005. – 19 с.
2. Кононович Ю.И. Основы экологического планирования градостроительной деятельности : учеб. пособ. / Ю.И. Кононович, А.Д. Потапов. – М. : Изд-во МГСУ, 1999. – 103 с.
3. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць : підручник / В.П. Кучерявий. – Львів : Вид-во "Світ", 2005. – 456 с.
4. Солдатова С.А. Экономическая оценка рекреационных ресурсов как основа рационального природопользования / С.А. Солдатова // Культура народов Причерномор'я. – 2001. – № 25. – С. 164-170.
5. Макарова Н.С. Економіка природокористування : навч. посібн. / Н.С. Макарова, Л.Д. Гармидер, Л.В. Михальчук. – К. : Центр навч. літ-ри, 2007. – 322 с.
6. Семененко Б.А. Эколого-экономические аспекты совершенствования хозяйственной деятельности в отрасли и регионе" : дисс. ... канд. экон. наук. – К. : Вид-во СОПС. – 1990. – 240 с.
7. Арбузов В.В. Экономика природопользования и природоохраны : учеб. пособ. / В.В. Арбузов, Д.П. Грузин, В.И. Симакин. – Пенза : Пензенский государственный университет, 2004. – 251 с.

Зубык С.В., Янишин С.В. Методические принципы оценивания потенциала и экономической ценности основных функций зеленых насаждений в урбанизированной среде

Проанализированы принципы оценивания потенциала основных функций зеленых насаждений. Для оценивания реализации основных функций зеленых насаждений предложено использовать понятие фактического и эффективного потенциала; сформировано выражение для оценивания ценности насаждений на основе выполняемых ими

экологических, социальных, экономических и других функций с учетом экологической ситуации, естественных и экономических условий населенного пункта.

Ключевые слова: зеленые насаждения, потенциал функций зеленых насаждений, оценивания экономической ценности.

Zubyk S.V., Yanyshyn S.V. Methodical principles of estimation of potential and economic value of basic functions of planting of greenery are in the urbanized environment

Principles of estimation of potential of basic functions of the planting of greenery are analysed, for the estimation of realization of basic functions of the planting of greenery it is suggested to use the concept of actual and effective potential; expression is formed for the estimation of value of planting on the basis of their ecological, social, economic and other functions taking into account an ecological situation, natural and economic descriptions of settlement.

Keywords: planting of greenery, potential of functions planting of greenery, estimation of economic value

УДК 330.45 Доц. Б.Ю. Кишакевич, канд. екон. наук – Дрогобицький ДПУ ім. Івана Франка

**ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ
КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ**

Проаналізовано методи кількісного вимірювання рівня диверсифікації з допомогою індексу Херфіндала-Хіршмана, ентропії Шеннона та внутрішньо-портфельної кореляції. Було запропоновано кілька нових мір диверсифікації, які враховують якість кредитного портфеля.

Ключові слова: індекс Херфіндала-Хіршмана, ентропія, диверсифікація, внутрішньопортфельна кореляція, секторна концентрація, кредитний ризик.

Актуальність проблеми. На сьогодні розроблено багато мір диверсифікації кредитного портфеля. Так, найпростішою та найпопулярнішою мірою диверсифікації є індекс Херфіндала-Хіршмана:

$$HHI = \sum_i w_i^2 \quad (1)$$

де w_i – питома вага i -го активу в портфелі.

Грін та Холліфілд пов'язували рівень диверсифікованості портфеля із кількістю активів, причому портфель вважався добре диверсифікованим, якщо питома вага кожного активу була меншою деякого граничного значення $K(N)$:

$$D = \max(w_i). \quad (2)$$

У роботі [1] запропоновано вимірювати диверсифікацію перемноживши усі w_i :

$$P = \prod_i w_i. \quad (3)$$

Міри, в основі яких лежить ідея використання ентропії SE, також є вдалим інструментом оцінювання невизначеності.

$$SE = -\sum_i w_i \log w_i. \quad (4)$$

Їх часто застосовують для вимірювання секторної та корпоративної концентрації. Ентропія коректно оцінює міру диверсифікації портфеля акти-